

OBSAH A PRAMENY

Václav Vojtišek: Město světla	9
Ibráhím, syn Ja'qúba: Zpráva o městě, zvaném Fraga (arabsko-židovský kupec, pověřen diplomat. posláním). Westberg: <i>Ibrahim-Ibn-Jakubs Bericht über die Slaven aus dem Jahre 965</i> , Petersburg 1898. Georg Jacob: <i>Arabische Berichte von Gesandten an germanischen Fürstenhöfen aus dem 9. u. 10. Jh.</i> Quellen dtsh. Volkskunde, Berlin-Leipzig 1927.	15
Vavřinec z Montecassina: ... est Praga antiquitus vocitata ... (montecassinský mnich Lorenzo). <i>Prameny dějin českých I</i> , Praha 1873, přel. Josef Truhlář.	16
Jan Canaparius: Sancta Civitas Praga (římský mnich Jan Canapario). <i>Vita et passio S. Adalberti, martiris Christi</i> . <i>Prameny dějin českých I</i> , Praha 1873, přel. Jos. Truhlář.	17
Petrarca arcibiskupu Arnoštu Pražskému (italský básník Francesco Petrarca, 1304—1374). K. Burdach: <i>Vom Mittelalter zur Reformation VII</i> , Berlin 1929.	17
Dva listy Uberta Decembria Colluciu Salutatimu (Uberto Decembrio, lombardský humanista, přítel Petrarcův a Boccacciův, vyslanec Gian Galezza Viscontiho u krále Václava IV.). Cod 123 B. Super. nell Ambrosiana di Milano. A Hortis: <i>La cita di Praga descritta da un umanista nel MCCCXC: L'Archeografo Triestino VII</i> , Trieste 1880—81.	18
Eneáš Silvius: O položení země České (Enea Silvio Piccolomini, pozdější papež Pius II.). <i>Historia Bohemica</i> , též název: <i>De bohemorum origine ac gestis historia</i> , psaná kolem 1458, po prvé vydaná 1475, Řím. <i>Prameny dějin českých VII</i> , překlad Mikuláše Konáče z r. 1510.	20
Johannes Butzbach: Praha založena krátce po časech Abrahmových (Joh. Butzbach, od 1500 mnich v klášteře Laach, † 1526). <i>Hodopodri-con, d. i. Wanderbüchlein</i> , něm. vyd.: J. B. <i>Chronika eines fahrenden Schülers</i> , vyd. D. J. Becker, Regensburg 1869, český překlad: <i>U kacířů v české zemi</i> , přel. E. Bass, Praha 1928.	22

Hartmann Schedel: Květ sladkosti (historiograf a kronikář, 1440—1514). <i>Liber Chronicorum. Buch der Kronik und Geschichten vom Anbeginn der Welt bis zum XIV. Jh., Augsburg 1493.</i>	26
Vyslanec Abbadino vévodovi Bedřichu Mantuanskému K. Knothe: Ein Bericht über Prag und seine Bewohner a. d. Jahre 1531. <i>Mitteilungen d. Ver. f. Gesch. d. Deutschen i. Böhmen, Jhg. XXXVIII.</i>	27
Sebastianus Franceus Wördensis: Prahou Labe protéká ... <i>Weltbuch: spiegel und bildtniss des gantzen Erdbodens, s. l. 1534.</i>	29
Sebastian Münster: Stavení křtaltovná (kosmograf a hebraista, 1489—1552). <i>Cosmographie oder Beschreibung aller Länder etc., Basel 1641.</i>	29
Georgius Bruyn (Braun, Brown): Království Českého matka měst G. B. et Granz. Hogenbergius: <i>Civitates orbis terrarum, jinak: Urbium praecipuarum mundi theatrum IV. Coloniae Agripinae 1572—1593.</i>	30
M. Abraham Saur von Franckenberg: Vyšehrad neboli Hradčany <i>Parvum Theatrum urbium. Das ist: Erster Anblick und Summarischer Auszug von Erbauung und Ankunst namhafter Stätt etc., Franckfurt am Mayn 1593; viz Adrianus Romanus: Parvum Theatrum sive Urbium praecipuarum totius orbis brevis et meth. descriptio, Francoforti 1595.</i>	30
Giovanni Botero: Žádnému národu nezadají (humanista, jesuita, náboženský spisovatel a básník). <i>Le relatione universali di G. B. Benese I, Venetia 1596.</i>	31
Maršál François de Bassompierre: Co v Praze a na Karlštejně potkalo francouzského pána (<i>Maréchal de Bassompierre, franc. vojevůdce a diplomat, 1579—1646.</i>) <i>Mémoires, Cologne 1665, dto., Paris 1857.</i>	32
Daniel Eremita: Nijakých hradeb nemá <i>Iter Germanicum sive Epistola ad Camillum Guidium, Equitem, scripta de legatione Magni Hetruriae Ducis ad Rudolph II etc., 1609; viz: Status patricularis Regiminis S. C. Majestats Ferdinandi II, Amsterdam-Elzevir 1637.</i>	37
Matthias Quaden von Kinckelbach: Ve znamení Iva <i>Teutscher Nation Heiligkeit, Cölln am Rhein 1609.</i>	38
Hippolytus Guarinonimus: Pražský vzduch (lékař a medic. spisovatel, 17. stol., syn dvor. lěk. Rud. II.). <i>Die Greuel der Verwüstung menschlichen Geschlechts, Ingollstadt 1610.</i>	39
Martinus Zeiller: Městečko Hradczan, též S. Wenceslai (první něm. cestopisec a zeměpisec, 1589—1661). <i>Itinerarium Germaniae nov. antiquae. Teutsches Reissbuch durch Hoch- und Niederdeutschland, auch angränzende und benachbarte Königreich etc., Strassburg 1632.</i>	40
Mattheus Merian: Mnoho věci památných (rytec a nakladatel, 1593—1650). <i>Topographia Bohemiae, Moraviae</i>	40

Anonym: Jako vůně ambrové <i>Prag und die Prager. Aus den Papieren eines Lebendig-Toten, Leipzig 1845.</i>	353
Carl August Schimmer: Omnia turigenae... <i>Das Kaiserthum Oesterreich in seinen merkwürdigen Städten etc., Darmstadt 1845.</i>	355
Dr. A. J. Kahlert: Invalidovna skoro jako pařížská <i>Úryvek ze stati: Prag, z knihy: Reiseschilderungen aus Deutschland und der Schweiz (Breslau 1845) v knize: Geographische Charakterbilder aus dem oesterreich. Kaiserstaate von Dr. Carl Stein, Wien 1858.</i>	357
Julius Kell: V pražské bráně anebo Škatule, hejbějte se <i>Wanderbuch durch Oesterreich, Zwickau 1847.</i>	357
Carl Herloßsohn: Královna měst <i>(něm. romanopisec českého původu [Herloš], 1802—1849). Das Riesengebirge und die Grafschaft Glatz. Nebst einem Ausflug nach Prag und Karlstein, 3. Aufl., Leipzig 1849; původně v: Das malerische und romant. Deutschland, 1840; viz též: Almanach: Mefistofoles, Leipzig 1833.</i>	362
Baronessa Blaze de Bury: Valdštejn a Čechové <i>Germania, its courts, camps and people II, London 1850.</i>	364
Friedrich Hebbel: Nesmírná živoucí bytost <i>(něm. dramatik a básník, 1813—1863). Tagebücher (1. vyd. 1885 až 1887), vyd. H. Krumm und K. Quenzel, II, Leipzig 1926.</i>	367
Prosper Mérimée: Český orchestr <i>(franc. spisovatel „Carmen“, 1803—1870). Výpis z korespondence.</i>	368
Johanne Louise Heiberg: Průvodčí cizinců byl málomluvný <i>(slavná dánská herečka a dram. spisovatelka, 1812—1890). Et liv genoplevet i Erindringen II, Kobenhaven.</i>	369
Albert Brendel: Co v Praze zažil pan Graf, jenž rád žernoflekké <i>(něm. humor. spisovatel). Herrn Grafs Reisebriefe und Tagebücher II, Prag, Wien, Leipzig-München 1856.</i>	370
Viollet-le-Duc: Velikost a harmonie <i>(franc. architekt a spisovatel, 1814—1879). Lettres écrites d'Allemagne, Paris 1856.</i>	376
† Karl Mozart: Syn Wolfganga Amadea Mozarta <i>Dopis v majetku Mozartovy obce v Praze, psán Adolfu Popelkovi.</i>	378
Varnhagen v. Ense: Jak Praha vyrostla <i>Tagebücher XIV, Hamburg 1870.</i>	380
F. Gustav Kühne: Sarkofag staletí <i>(spisovatel „Mladého Německa“, 1806—1888). Prag, Böhmisch, Deutsch und Czechisch, Leipzig 1857.</i>	383
Anonym: Kupole a minarety <i>Travels in Bohemia with a walk trough the Highlands of Saxonia. By an Old Traveller I, London 1857.</i>	387

Fr. A. v. Maltitz: Ty krásné Hradčany!	391
(něm. básník, 1795—1857). Z knihy: Baronin Louise von Klotz: Was ich erlebte. Was mir auffiel III, Prag 1861.	
George Eliot: Město v jasné záři sluneční	393
(angl. spisovatelka, 1819—1880) (byla 1858 v Praze). Z povídky: The lifted veil, 1859; viz též: The life of G. E. by her husband J. W. Cross (obsah. deník), London 1884.	
Peter Cornelius: Rajská klicka	393
(malíř histor. obrazů, 1783—1867). Výpis z korespondence: Briefe I.	
Karl von Holtei: U anděla	393
(něm. dramatik a herec, 1798—1880). Vierzig Jahre, 2. Auflage, Breslau 1859.	
M. Xavier Marmier: V lůně této země české...	394
(franc. spisovatel, 1809—1892). Voyage pittoresque en Allemagne, Paris 1859.	
A. N. Pypin: Mravní středisko	397
(ruský liter. historik, 1833—1904). Moji zamjetki, Moskva 1910.	
Friedrich Heinzelmann: Bruncvík se lvem a mečem	399
Das deutsche Vaterland in Reisebildern und Skizzen etc, V, Leipzig 1861.	
Friederike Bremer: Prudký život citový	399
(švédská spisovatelka, 1801—1866). Leben in der alten Zeit, něm. překlad, XII, Leipzig 1863.	
Wilhelm Raabe: Kus mé duše	399
(něm. spisovatel, pseud. „Corvinus“, vydal knihy i u nakl. Kobra v Praze, 1831—1910). Z povídky: „Holunderblüte“ 1863, vydané ve „Ferne Stimmen“, Berlin 1865.	
Ferdinand von Saar: Vyšehrad	401
(rakouský spisovatel, důstojník v Praze, 1853—1906). Z povídky: Innocens, samost. vyd., Heidelberg 1866; pak v Novellen aus Oesterreich, Heidelberg 1877; nový český překlad nakl. Vyšehrad, Praha 1940.	
Adalbert Stifter věnuje své vrcholné dílo Praze	403
(největší spisovatel sudetský, 1805—1868). Věnování v I. vyd. románu: Witiko (1865, 1866, 1867 zní: Svým krajanům a zvláště staroslavnému ctihodnému městu Praze věnuje tento básnický pokus z dějin své domoviny ve stálé lásce spisovatel, Linec, v prosinci 1864), Dr. Ed. Sebesta v Prager Presse 22. III. 1926.	
Henrik Westin: ... a pak jsme přijeli do Prahy...	406
(švédský spisovatel). En resta til Italien år 1865, Stockholm 1919.	
George Sand: Consuelo na Karlově mostě	408
(recte: baron. Aurore Dupin-Dudevant, romány z dob husitů, 1804 až 1876). Consuela, Paris 1842/43.	
George Sand Žofii Podlipské	410
Originál dopisu v Literár.-histor. archivu Lešehradeum v Praze.	

H. C. Andersen: Nádherné seskupení	410
<i>Pohádka mého života, přeložil V. Šuman, Praha 1929.</i>	
David Gray: Národ vznětlivý a poetický	411
<i>Výpis z článku Ant. Klášterského: Americký básník v Praze 1912.</i>	
L. Dietrichson: Seveřan zavítal	412
<i>(norský liter. historik). Fra min Vandrnigstid II, Oslo.</i>	
Dr. Richard Andree: Cestou do Berouna	413
<i>(geograf a etnolog, vydavatel Světov. atlasu, 1835—1912). Tschechische Gänge. Böhmsche Wanderungen und Studien, Bielefeld und Leipzig 1872.</i>	
Pan Baedeker dí	417
<i>Baedekers Reisehandbücher: Süddeutschland und Oesterreich, Leipzig 1876.</i>	
Anonym: Nová Praha v letech sedmdesátých	417
<i>Bilder aus Böhmen, Leipzig 1876.</i>	
Cyrille: Kniha by nestačila	423
<i>Voyage sentimentale dans les pays slaves, Paris 1876.</i>	
Dr. Anton Ohorn: Město slávy a zřícenin	424
<i>(něm. spisovatel, býv. premonstrát, pak proticírkevní agit. autor, 1846—1925). Wanderungen in Böhmen, Chemnitz 1879.</i>	
Elisée Reclus: Sluníčko mezi městy	425
<i>(zeměpisec franc., 1830—1905). Nouvelle Geographie Universelle III: L'Europe Centrale, Paris 1881/82.</i>	
James Macdonald: Praha skotskýmá očima	427
<i>Glimpses of Bohemia, Past and present, Edinburgh 1882.</i>	
Alfred Meissner: Kamenná kniha dějin	429
<i>(něm. romanopisec, rodák z Teplíc, 1822—1825). Geschichte meines Lebens I, Wien und Teschen 1884.</i>	
Max Dittrich: Každý dlažební kámen	430
<i>Prag eine Wanderstudie, separát z č. 28; Illustrierte Reise- u. Badezeitung, Dresden, s. d.</i>	
Herman Bang: Ty krásné město...	432
<i>(dánský romanopisec, 1857—1912). Ti Aar, Kobenhaven 1891.</i>	
Vekoslav Vakaj: Tisíckrát tě pozdravujeme!	434
<i>(slovinský spisovatel, 1853—1917). Jugoslavani v zlati Pragi in slavnem Velagradu, Maribor 1886.</i>	
Anton Trstenjak: V zlaté Praze!	435
<i>(slovinský spisovatel z konce min. století). Spomenik slovanske uzajemnosti, Ljubljana 1886.</i>	
Max Dittrich: O pražském člověku	437
<i>Eine Fahrt ins Böhmerland, Meissen 1886.</i>	
E. M. de Vogüé: Dilo nikdy nezanechané	439
<i>(franc. romanopisec a překlad. ze slov. liter., 1848—1910). Souvenirs et visions, Paris 1887.</i>	

Georg Brandes: Ženy od Brožíka (dánský kritik a literární historik, 1842—1927). <i>Dissolving Views, Charakterzeichnungen v. Land und Leuten etc., übers. v. A. v. d. Linden, Leipzig 1899.</i>	440
F. Ryder Bird: Praha z veslařské perspektivy <i>Boating in Bavaria, Austria and Bohemia, down the Danube, Moldau and Elbe, s. l. 1893.</i>	446
James Baker: Kroje na staroměstském náměstí (anglický spisovatel, autor histor. románů z českých dějin). <i>Pictures from Bohemia, London 1894.</i>	449
William Ritter: Hlavní město minulosti a budoucnosti (franc. švec, uměl. kritik, spisovatel a cestovatel, 1867). <i>Récents sensations de Prague. Revue générale, Brussel 1895 [viz: F. Žakovec: William Ritter, 1925].</i>	450
William Ritter: Na Ovocném trhu <i>Prague nocturne, Gent 1896.</i>	455
Oskar Wiener — Detlev v. Liliencron: Má Praho, zdar! já Tobě srdce dal (D. v. Liliencron, něm. důstojník a básník, 1844—1909, O. Wiener, pražský něm. básník). <i>Altprager Guckkasten, Prag, Wien, Leipzig 1922.</i>	459
E. Thierot: Na prahu století (franc. uměl. historik). <i>Prague et ses monuments, Prague 1900.</i>	465
Jerome Klapka Jerome: Tři muži v Praze (anglický humor. spisovatel). <i>Three men on the bummel, London 1900, český překlad: Dr. J. Kaplanová-Staňková, Praha 1922.</i>	466
Teodor Szablowski: Kde hledat duši Prahy <i>Z ojczyzny pobratrymcow, Szkice z Czech, Warszawa 1902.</i>	468
Arthur Symons: Červená a zelená <i>Cities, London 1903.</i>	469
M. Victor Dubron: Benátky — Neapol — Toledo — Praha (franc. právník i spisovatel). <i>La Bohême-Compte-rendue, stenogr. d'un conférence fait à la Société de Géographie etc., Paris 1902.</i>	475
Auguste Rodin: Praha a Řím (franc. sochař, první jeho zahraniční výstava v Praze, 1840—1917). <i>Z připsu městské radě pražské.</i>	476
Richard Dehmel: Věže Času (německý lyrik, 1863—1920). <i>Ze zápisníku Emanuela z Lešehradu, rukopis.</i>	476
V. Kryžanovskaja: Genius staré země České <i>Světla Čech, přeložil Jar. Janeček, Praha.</i>	477
Herman Bang: Shledání <i>Z časopis. zpráv. Göteborgs Handelstidning 1904.</i>	477
Ernest Denis: Město tragické (franc. historik, „Čechy po Bílé hoře“, 1849—1921). <i>Prague par Henri Hantich, préface par Ernest Denis, Paris 1905.</i>	483

Sven Hedin: Město královské (švédský cestovatel a badatel, nar. 1865). S Hedinem celým světem I, překlad: Dr. J. Guth a H. Kosterka, Praha 1912.	484
Alfred Mombert — Em. z Lešehradu: Prahou s nebeským hodov- níkem (něm. básník). Em. z Lešehradu: Hledači krytých pramenů, Praha 1934.	487
Camille Maucilaire: Cizí město? (franc. uměl. kritik). Servitude et Grandeur Littéraires, 3. ed., Paris 1922.	488
Vernon Lee: Kaple svatováclavská (vl. jménem Victoria Paget, angl. spisov.). Z povídky: Prague and the Princess v The sentimental traveller, London 1907, Leipzig 1921.	489
Juliette Adam: Sbohem, Praho (franc. žurnalistka a spisovatelka). Výpis z denního tisku 1908.	490
Johann Pieschel: Noční Praha z ptačí perspektivy Dresdner Anzeiger 1908.	492
A. E. Sorel: Ženy — Mucha — Duch národa A Prague, Le revue française No. 1, 6. XII. 1908.	492
J. B. Foerster — Gustav Mahler: Mein liebes Prag (G. M., hud. skladatel, 1860—1911, 1885—1887 dirigentem v Praze). Z paměti J. B. Foerstera, rukopis.	494
William Ritter: Hudební jaro v Praze Výpis z denního tisku.	494
Quido Battelli: Zkamenělé symfonie Výpis z přednášky: Praha, Řím severu ve Florenci.	495
Frank Wedekind: Loreta a zámek Wetterstein (něm. dram. spisovatel a herec, 1864—1918, po prvé v Praze 1907). Výpis z korespondence: Ges. Briefe, München 1924.	496
Adrien Mithouard: Kolik svíravosti La ferveur de Prague a Les Marches de l'Est, 25. II. 1913.	496
Vincy Schwarz: Listy cizinců o Praze	497
Rejstřík autorů	505
Obsah a prameny	507
Poznámka vydavatelova	522
Seznam příloh	523

et Silesiae, das ist Beschreibung und Abbildung der vornehmsten und bekanntesten Städte etc., Franckfurt 1650.

Edward Brown: Tuto se Praha popisuje podle všeho, co v ní je 41
(anglický cestovatel a spisovatel, 17. stol.). *A brief account of some travels in Hungaria, Servia etc., London 1673. Durch Niederlande, Teutschland, Hungarn etc. gethane gantz sonderbare Reisen, Nürnberg 1711.*

Charles Patin: Město zázraků 44
(franc. lékař a spisovatel-numismatik, 1663—1693). *Relations historiques curieuses de voyages en Allemagne, Angleterre, Hollande, Bohême etc., Amsterdam 1695.*

Anonym: Jako kraslice
Remarques historiques et critiques, faites dans un voyage d'Italie en Hollande dans l'année 1704, I, Cologne 1705.

Carl Adolph Redel: Bubienum 48
Das sehenswürdige Prag, Nürnberg und Prag 1710.

P. Mauritius Vogt: O dnešním království českém 57
(zeměpisec a dějepisec, 1669—1730). *Das jetzt lebende Königreich Böhmen in einer histor.-geograph. Beschreibung, Franckfurt und Leipzig 1712.*

Lady Wortley Montague: Totof jest ženská 61
(angl. spisovatelka, chot angl. vyslance v Cařihradě, 1690—1776). *Letters from the East, London 1763. další vydání: Letters from the right honorable Lady M-y W-y M-e written during her travels in Europe, Asia etc.*

Johann Georg Keyssler: Český dialectus — Muldau — Nepomuk 62
a jeho majstrštuk
(cestopisec, 1693—1743). *Neueste Reisen durch Deutschland, Böhmen etc., 2. Abtlg., Hannover 1740.*

Emanuel Swedenborg: Mág severu v Praze 64
(švédský učenec a theosof, 1688—1772). *Flora Kleinschnitzová: Em. Swedenborg v Praze dle Eman. Swedenborgii Itineraria. Reseskriptnis gat of E. S. under aren 1710—1739, Upsala 1911, Slovanská knihovně III, Praha 1934.*

Charles Louis Baron de Pöllnitz: Panu baronu Pöllnitzovi bylo 67
v Praze blaze
(diplomat v sask. službách, autor galant. liter., repres. rokoka). *Memoires de Ch.-L.-P., contenant les observations qu'il a faites dans ses voyages, Liege 1734, Neue Nachrichten etc., 1739.*

Anonym: Když je pobytem v Praze 71
Lo statuto presente di tutti i paesi, e popoli del mondo etc. IX: Dei Regni di Boemia, In Napoli 1740.

Anonym: Libušin topol 72
Denkwürdiger und nützlicher Antiquarius des Elb-Stroms. Von dem Nachforscher in historischen Dingen, Frankfurt am Mayn 1741.

Zelante: Jak Praha trpěla od Francouzů L. P. 1742	73
<i>Merkwürdige Andenken aller Zeiten des von Chur-Bayern usurpierten Böhems etc., Leipzig 1743.</i>	
Anonym: O, le bons Phasian de Boeme	79
<i>Der mit seinem entlehnten Körper sich noch in dem Kriege befindliche Simplicissimus redivivus, schreibt von Strassburg an einen vertrauten Cafféesieder nach Prag, s. l., 1744.</i>	
D. Richard Pocock: Šlechta a lid	88
<i>Description of the East, London 1745. Beschreibung des Morgenlandes, III, Erlangen 1773.</i>	
Anonym: O Čechách, Slezsku a Moravě zpráva užitečná, z cest mužů slavných vytažená	89
<i>Neu vermehrter Curieuser Antiquarius, d. i. Allerhand auserlesene geogr. und histor. Merkwürdigkeiten etc., Hamburg 1746.</i>	
Anonym: Dům poštovský a hospody	94
<i>Neue Europäische Staats- und Reisegeographie etc., Leipzig u. Görlitz 1750.</i>	
Uli Braeker: Po bitvě u Lovosic	95
<i>Das Leben und die Abenteuer des armen Mannes im Tockenburg von ihm selbst erzählt, Zürich 1789.</i>	
Gottlob Friedrich Krebel: Čechy a sedm pahorků pražských	96
<i>Die vornehmsten Europäischen Reisen, wie solche durch Deutschland, die Schweiz etc. auf eine nützliche und bequeme Weise anzustellen sind, etc., Hamburg 1767.</i>	
G. A. H. Guibert, Pražský stenogram vojákův	97
<i>(général, autor vojensk. literat., člen Académie française, 1743—1790). Journal d'un voyage en Allemagne, fait en 1773, Paris 1803.</i>	
Charles Burney: Praotec hudebních věd o pražských muzikantech	98
<i>(Dr. hudebních věd, hud. kritik, 1726—1814). The present state of music in Germany, the Netherlands etc. II, London 1775.</i>	
D. Moores: O pobožnosti Pražanů	101
<i>Abrisse des gesellschaftlichen Lebens und der Sitten in Frankreich, der Schweiz und Deutschland. In Briefen entworfen. Nach der zweyten englischen Ausgabe, Leipzig 1779.</i>	
Kaspar Risbeck: Čechy země požehnaná	102
<i>Lettres d'un voyageur français sur l'Allemagne, Zürich 1783. Briefe eines reisenden Franzosen über Deutschland. An seinen Bruder zu Paris. Uebersetzt von K. R., 1781, Zweyte, betr. vermehrte Ausgabe, Zürich 1784.</i>	
Georg Forster: Hemžení jako v Londýně	105
<i>(přírodopisec, spisovatel a překladatel, politik za velkou franc. revoluci, 1759—1794). G. F. Tagebücher. Herausgegeben von Paul Zincke und Alb. Leitzmann, Berlin 1914.</i>	

Anonym: Město veliké, avšak mrtvé (autor snad K. H. Kröger). Freye Bemerkungen über Berlin, Leipzig und Prag, Original und Kopie, s. l., Kodaň 1785.	106
Hester Lynch Piozzi: Ohydný pražský most a jiné zvláštnosti (anglická cestovatelka a spisovatelka, 1741—1821). Observations and reflections made in the cours of a Journey through France, Italy and Germany, London 1789. Bemerkungen auf der Reise durch Frankreich, Italien und Deutschland etc., něm. překlad: Georg Forster, I, Frankfurt u. Mainz 1790.	118
Anonym: Nápis usnadňují obcování Beobachtungen in und über Prag von einem reisenden Ausländer, Prag 1787.	122
Wolfgang Am. Mozart: Hrabě Thun nás poctil (hudební skladatel, 1756—1791). Wolfgang Am. Mozart v dopisech Vybral a přeložil František Bartoš, Praha 1937.	143
Anonym: Ubohý lid v bohaté zemi Briefe des wandernden Hypochondristen aus Böhmen, Mähren etc. Deutsches Museum, Bd. II, Berlin 1787.	146
J. Meermann Freyherr von Dalem: Příjezd do Čech v listopadu 1791 Reise durch Preussen, Oesterreich, Sizilien etc. A. d. Holländischen übersetzt v. Prof. Lunder, II, Braunschweig 1794.	149
Alexander Kleist: Pohled na svět Phantasien auf einer Reise nach Prag v. K. (Alex. v. Kleist), Dresden und Leipzig 1792. — O korunovaci Leopolda II. též: Briefe über die böhmische Königskrönung nebst einer kurzen Schilderung von Prags polit. u. liter. Zustände, s. l., 1792.	151
Friedrich Leopold Graf zu Stolberg: Nová zdocha s nádherou po dědech (německý básník, 1750—1819). Reise in Deutschland, der Schweiz, Italien und Sizilien IV, Königsberg u. Leipzig 1794.	161
Arthur Schopenhauer: Dvanáctiletý si napsal do deníku (něm. filosof, 1788—1860). Přetisk v deníku Prager Tagblatt z knihy: „Wilh. Gwinner: Schopenhauer aus pers. Umgang dargestellt, neu herausgegeben von Charlotte von Gwinner, 1922.“	162
Jul. Wilh. Fischer: Praha v červenci 1801 Reisen durch Oesterreich, Ungarn, Böhmen, Mähren in den Jahren 1801 u. 1802, III, Wien 1803.	163
J. G. Seume: Universitní knihovna byla zachráněna (něm. spisovatel, 1763—1810). Spaziergang nach Syrakus im Jahre 1802, 1803.	166
Gottlieb Hiller: Pražské obrazy (básník a cestovatel, 1778—1826). Reise durch einen Theil von Sachsen, Böhmen, Oesterreich und Ungarn, Kothen 1808.	167

Friedrich Schlegel: Jak Friedrich Schlegel viděl Karlův Týn (něm. rom. básník, vydavatel časop. „Athenäum“ a „Museum“, 1772 až 1829). Deutsches Museum, herausgegeben von Friedrich Schlegel, Oktober, Wien 1812.	168
Johann Friedrich Reichard: Jako v nejkrásnějších městech italských. (hudební skladatel a spisovatel, 1752—1814). Vertraute Briefe geschrieben auf einer Reise nach Wien u. d. oester. Staaten zu Ende d. Jahres 1808 u. z. Anfang 1809, I, Amsterdam 1810.	172
Ingvald Undset: Norský archeolog v Čechách (nor. archeolog, otec známé spisovatelky Sigrid Undset). Fra Akers-hut til Akropolis, 1890.	174
K. A. Varnhagen von Ense: Pohádka Praha (spisovatel, pruský diplomat, 1785—1858). Denkwürdigkeiten des eigenen Lebens, 3. Aufl., III, Leipzig 1871.	176
Sulpiz Boisserée: Bouře visela nad zemí českou (um. sběratel, badatel v got. umění, přítel Goethův, 1783—1854). Otto Kletzl: S. B.'s Beziehungen zu Böhmen, Kassel 1928. Týž: S. B. und Josef Dobrowský, Eger, s. d. (korespondence vyd. 1861 „Sulpiz Boisserée“).	179
Clemens Brentano: Pás panny Evropy (romant. spisovatel něm., autor dramatu: Založení Prahy, 1778 až 1842). Časopis Kosmos I, leden, Praha 1813. Viz: Grigorovitza: Libussa in der deutschen Literatur, 1901.	180
Rahel Varnhagen: Praha je překrásná! (Rahel Varnhagen, chot E. A. V. v. Ense; známa svým liter. salonem, 1771—1833). Rahel: Ein Buch des Andenkens für ihre Freunde II, Berlin 1834.	182
Carl Maria Weber: Praha hudební a plesová (něm. skladatel [Čarostřelec etc.], kapelník Stav. divadla 1813—1816, 1786—1826). Z jeho článků v: Sämtliche Schriften, herausgegeben von Georg Kaiser, Leipzig 1921.	183
Freiherr von S-a: Právě město královské (vydavatelem nebo autorem jest něm. historik C. L. Woltmann. Memoiren des Freiherrn von S-a, Prag u. Leipzig 1815.	185
Dílno kosmu (C. L. Woltmann, něm. historik a básník, žil delší čas a zemřel v Praze, 1770—1817.) August Sauer: Goethe und Oesterreich II, Weimar 1902.	187
Adam Neale: Universita má 400 otrhánků (lékař při vyslanectví v Cařihradě). Travels trough some parts of Germany, Poland, Moldavia and Turkey, London 1818.	191
Toussaint von Charpentier: Na první pohled ... (král. pruský vrchní důlní rada). Bemerkungen auf einer Reise von Breslau über Salzburg etc., Leipzig 1820.	193

- Ernst Förster: Slavnostní dojem 194
(uměl. historik a malíř, 1800—1889). *Aus der Jugendzeit*, Berlin u. Stuttgart, s. d. [1887].
- Karl Friedrich Zelter: Jako hvězdy čelí vesmíru 195
(skladatel, přítel Goethův, 1758—1832). *II. Briefwechsel zwischen Goethe und Zelter*, herausgegeben v. Prof. Dr. L. Geiger, Leipzig, s. d.
- August Graf v. Platen: Napevno jsem se rozhodl pro tento jazyk 195
(něm. lyrik, 1796—1835). *Tagebuch 1896, 1900*; viz: *Briefwechsel*, vyd. Scheffler und Bornstein, 1911.
- Karl Heinrich Ritter von Lang: Dobrovský knížky daroval 197
(romanopisec a historik něm., 1764—1835). *Memoiren des K. H. R. v. L. II*, Braunschweig 1842.
- M. Marcel de Serres: O jazyce českém a slovanském v říši rakouské 198
L'Autriche, ou mœurs usages et costumes des habitants de cet empire, Paris 1821.
- Caroline Pichler: Město korunované 199
(viedeňská spisovatelka, autorka románu *Švédové v Praze, 1769—1834*). C. P., geb. von Greiner: *Denkwürdigkeiten aus meinem Leben III*, Wien 1844.
- Caroline de la Motte-Fouqué: Smaltový lesk českého trávníku 203
(roz. von Briest, spisovatelka, choť romant. básníka Friedricha de la M.-F., 1773—1831). *Friedrich de la Motte-Fouqué und Caroline*, geb. von Briest: *Reiseerinnerungen*, Dresden 1823.
- Adolf von Schaden: Pomlouvači a nevědomci 206
(něm. důstojník, spisovatel a dramatik, 1791—1840). *Kritischer Bocksprung von Dresden nach Prag, Schneeberg 1822. Meister Fuchs oder humorist. Spaziergang von Prag über Wien etc.*, Dessau 1822.
- Dr. Bischoff: Nepopsatelný dojem 212
(velkovév. sasko-vým., krimin. soudní asesor v Eisenachu). *Reise durch die Königreiche Sachsen und Böhmen in den Jahren 1822 und 1823*, Leipzig 1825.
- G. W. Fr. Hegel: Filosof jede do Prahy 216
(něm. filosof, 1770—1831). *Z deníku. Frant. Fajfr v Prager Presse 14. XI. 1931*, č. 308.
- Ferd. Joh. Witt, genannt von Dörning: Koruna měst 217
(něm. revolucionář a politik, spisovatel, 1800—1863). *Der Lebensroman des Witt v. Dörning*, bearbeitet von H. H. Houben, Leipzig 1912, dle: *Fragmente aus meinem Leben und meiner Zeit, 1827—1830*.
- Katy Fröhlichová: Vltava je mohutná řeka 218
(„věčná nevěsta“ Fr. Grillparzera, 1800—1870). *Jahrbuch der Grillparzergesellschaft*, Wien 1894.
- Franz Grillparzer: Přijel jsem s jakýmsi předsudkem 219
(rak. dram. klasik, „Pramáti“, „Král Otakar“, „Libuše“, 1791—1872). *Tagebuch auf der Reise nach Deutschland, 1826*.

Richard Wagner: Radost nepopsatelná (něm. hudební skladatel, 1813—1883). <i>Mein Leben</i> , 1911.	220
J. W. Goethe: Po nejnebezpečnějším střídání Štěstěny (něm. klasický básník, 1749—1832). <i>Monatsschrift der Ges. d. vaterl. Museums in Böhmen v: Jahrbücher für wissenschaftl. Kritik</i> , Berlin, März 1830. <i>Sborník filologický</i> , sv. VIII, 1926, Praha. Arnošt Kraus: <i>Goethův článek o musejníku</i> ...	222
Leopold v. Ranke: Dosud nikdy jsem neviděl (něm. historik, 1795—1886). <i>Sämtliche Werke</i> , Bd. 53.	222
K. J. Weber: Granátnické plemeno (satir. spisovatel něm., autor „Demokrita“, 1767—1832). (K. J. W.) <i>Deutschland oder Briefe eines in Deutschland reisenden Deutschen</i> , Bd. 2, Stuttgart 1827.	223
Charles Sealsfield: Hudba a pověst útěchou (pseud. pro Karl Postl, nar. na Moravě 1793, křižovník v Praze, stal se v Americe slavným spisovatelem, † 1860). <i>Austria as it is or Sketches of Continental Courts by an Eye Witness</i> , London 1828, novotisk: Ch. S.: Oesterreich, wie es ist, Wien 1919.	228
Harro Harring: Ráčíte čist dál? (spisovatel a malíř, politik, 1798—1870). Rhonghar Jarr, <i>Fahrten eines Friesen in Dänemark, Deutschland etc.</i> , Bd. 3, München 1828.	234
Fryderyk Chopin: Mladý Chopin má strach z koncertu (polský skladatel a pianista, 1810—1849). <i>Listy Fryderyka Chopina</i> . Zbral a przygotował do druku Dr. Henryk Opieński, Warszawa 1937.	238
Anonym: Popsati nelze... Článek: <i>Ein Tag in der Hauptstadt Böhmens v Taschenbibliothek der neuesten und unterhaltendsten Reisebeschreibungen</i> , III. Jhg., B. 3, Frankfurt a. Main 1829.	239
Carl August Hagberg: Švéd o Praze (švédský básník a překladatel Shakespeara). <i>Resa i Europa pa 1830 talet</i> . <i>Skildringar in brev til föräldrahemed</i> , Stockholm 1927.	240
Joh. Ludw. Ferd. Deinhardstein: Hráli Mlynáře a jeho dítě (vídeňský dram. spisovatel a divadelník, 1794—1859). <i>Skizzen einer Reise von Wien über Prag, Teplitz, Dresden etc. in Briefen an einen Freund</i> , Wien 1831.	241
August Ellrich: Co v Praze není <i>Genre-Bilder aus Oesterreich und den verwandten Ländern</i> , Berlin 1833.	244
Hans Normann: Krásná Bohemie (pseud. pro A. J. Gross-Hoffinger, rak. spisovatel). <i>Oesterreich, wie es ist</i> , I. Abtlg., Leipzig u. Löwenberg 1833.	247
Heinrich Laube: Dívali jsme se na to staré podivné město (něm. dram. spisovatel, div. ředitel, 1806—1884). <i>Reisenovellen</i> , Leipzig 1834—1837.	249
Friedrich Theodor Vischer: O té libozvučné a krásné mluvě (filosof a estetik něm., 1807—1887). Ottomar Keindl: <i>Fr. Th. Vischer</i> .	250

Gedenkblätter zur Jahrhundertfeier seines Geburtstages, Prag 1907,
Lebensgang: Časop. „Gegenwart“ 1874, 1881 v „Alles u. Neues“.

- Bérard: Pout do Prahy za králem** 251
(francouzský royalista). *Mon voyage à Prague, Paris 1833.*
- Fr. R. de Chateaubriand: Jako chrám jerusalemský** 252
(francouzský spisovatel a diplomat, 1768—1848). *Mémoires d'outre-tombe XI, Leipzig 1850. O pobytu franc. royalistů v Praze 1833; též: M. le vicomte Walsh: Voyage à Prague et à Leoben, Paris 1834, M. G. de Montegnue: Quinze jours à Prague, Paris 1833.*
- M. Amand d'Hautpoul: Praha v říjnu 1833** 256
(francouzský generál, vychovatel franc. dauphina v Praze, 1780 až 1854). *Souvenirs. Quatre mois à la cour de Prague, Paris 1902.*
- Hans Christian Andersen: Jak volal Andersen na pražská děvčata** 257
(dánský spisovatel, pohádkář, 1805—1875). *H. Ch. A., der Dichter und die Welt, Briefe etc., Weimar 1917.*
- Friedrich Heinse: Caput ex Praga a jiné dobroty** 258
(něm. novinář a spisovatel). *Reise- und Lebensskizzen nebst dram. Blättern I: Böhmen, Leipzig 1837.*
- Carl Wilh. Böttiger: Švédovi se stýskalo, ale...** 261
(švédský básník, 1807—1878). *Sjelfbiografiska Anteckningar och Bref, Stockholm 1881.*
- Theodor Mundt: Ze všech měst** 262
(spisovatel „mladého Německa“, 1808—1861. *Madonna. Gespräche mit einer Heiligen, Leipzig 1835.*
- Anonym: Jazyk český brzo úplně vyhyne** 267
(autorem je asi Fr. Korn, též pod pseud. Ferd. Nork). *Prag in seiner jetzigen Gestalt. Humorist. Charaktergemälde v. Verf. d. Panorama v. Pesth, Meissen 1835.*
- Herman Günther Meynert: Katakomby u křížovníků** 276
(něm. spisovatel, hlavně voj. lit., později novinář ve Vídni). *Z nevydané knihy: Austria, otištěno v knize: Prag in seiner jetzigen Gestalt, 1835.*
- John Strang: Jak se změnili od dob Husových** 278
Germany in MDCCCXXX, Vol. II, London 1834.
- Dr. Jacob Nöggrath: Art and nature** 280
(přírodovědec, prof. mineralogie, 1788—1877). *Ausflug nach Böhmen und die Versammlung der deutschen Naturforscher und Aerzte in Prag im Jahre 1837, Bonn 1838.*
- Maréchal Aug. Frédéric-Louis de Marmont, duc de Raguse: Francouzský maršál o Praze** 281
(franc. generál Napoleonův, 1774—1852). *Mémoires, Paris 1856, Denkwürdigkeiten IX, I, Halle 1857.*
- Julian Moszynski: U Hanky** 283
Podróż do Prus, Saksonii i Czech II, Wilna 1844.

• J. J. Srezněvskij: Dopisy matce o Praze (ruský filolog a liter. historik, 1812—1880). Časopis „Živaja starina“, Petrohrad 1892. Putevyja pisma J. J. Srezněvskego k materi jeho etc., viz studie prof. Dr. Jiří Horáka: Z dopisů J. J. Srezněvského a P. J. Preise. Výroční zpráva gymnasia na Král. Vinohradech. Praha 1913.	287
B. E. Turnbull: Amfiteatrální nádhera Reise durch die oesterreich. Staaten. Aus dem Englischen von E. A. Moriarty, Leipzig 1841.	299
Ida Gräfin Hahn-Hahn: Všichni vyšňořeni (něm. spisovatelka, 1805—1880). Reisebriefe I, Berlin 1841.	301
Hans Christian Andersen: Andersenovi se líbí čeština En digters Bazar, Kobenhaven 1842.	302
Ludwig Rellstab: U Černého koně bylo pěkně (novinář, spisovatel histor. románů, hud. kritik, 1799—1860). Reiseberichte und Gedichte, Leipzig 1842.	303
• P. I. Preis: Neznají svých dějin (ruský slavista, 1810—1846). Živaja starina, S. Petersburg 1891.	304
August Lewald: Velikost Prahy r. 1842 (něm. spisovatel a divadelník, 1792—1871). Malerisches Reisehandbuch durch Deutschland und die angrenzenden Gegenden I, Stuttgart 1842.	308
✓ Hans Jörgel: Milá děvčátka jako obrázek (Joh. Bapt. Weis, spisovatel, vydavatel časop. „Hans Jörgel“, 1801 až 1862). Hans Jörgels Badereise oder Abenteuer auf einer Fahrt von Wien nach Hradisch, Luhatschowitz, Brünn, Leitomischl, Czeslau, Prag etc. In Briefen an seinen Schwager Maxel in Feßlau I, Wien 1842.	309
J. G. Kohl: Harfeníci u zámku veltruského (něm. cestop. spisovatel a geograf, 1808—1878). Hundert Tage auf Reise in den oesterreich. Staaten I: Reise in Böhmen, Dresden und Leipzig 1842.	312
A. A. Schmiedl: Praha a její lid (sudetský zeměpis. a histor. spisovatel). Das Königreich Böhmen, Stuttgart 1843.	325
Anonym: Není místa velkolepějšího Meyer's Universum oder Abbildung u. Beschreibung des Sehenswertheiten und Merkwürdigsten der Natur und Kunst X, Hildburghausen, Amsterdam und Philadelphia 1843.	329
Andreas Munch: Črty z Prahy (norský historik a kartograf, 1810—1863). Reiseminder, 1865.	332
Anonym: Žádné německé město se nemůže měřit s Prahou Skizzen böhmischer Kulturbilder. Entworfen von einem norddeutschen Schulmann, Leipzig 1844.	343
Dr. J. P. Jordan: České probuzení v letech třicátých (lektor slov. jazyků na universitě v Lipsku). Böhmen, Leipzig 1845.	346
✓ Hector Berlioz: Nelitoval lezení do kopce (franc. hudební skladatel, 1803—1869). Mémoires, Paris 1870, Mémoires II, Leipzig 1905.	348